

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Jäätmekava eesmärgid	6
2. Häädemeeste valla üldiseloostus	8
3. Jäätmekäitluse ülevaade	11
3.1. Muutused Häädemeeste valla jäätmekäitluses.....	11
3.2. Jäätmekäitluskohad	11
3.3. Tekkivate jäätmete iseloostus ja nende käitluse korraldus	11
3.4. Jäätmete kogused Häädemeeste vallas	13
4. Jäätmetekke prognoos, jäätmekoguste vähendamine ja taaskasutamine.....	16
4.1. Segaolemejätmed	16
4.2. Biojätmed	19
4.3. Liigiti kogutavad jätmed	20
4.4. Koduses majapidamises tekkivad ohtlikud jätmed	20
4.5. Ehitus- ja lammutuspraht	21
4.6. Tööstusjätmed	22
5. Korraldatud jäätmevedu	23
6. Jäätmemajanduse probleemid Häädemeeste vallas	24
7. Jäätmekäitluse keskkonnakaitse- ja tervisekaitsemeetmed ning mõju keskkonnaseisundile	25
8. Keskkonnateadlikkus ja järelvalve tõhustamine.....	27
9. Jäätmekäitluse finantseerimine	28
10. Jäätmekäitluse rahastamisvõimalused.....	29
11. Tegevuskava eesmärkide realiseerimiseks.....	30
Kasutatud kirjandus.....	31

Sissejuhatus

Käesoleva jäätmekava eesmärk on üle vaadata ja ajakohastada Häädemeeste valla jäätmekavas aastateks 2007-2016 sätestatu ning määratleda Häädemeeste valla jäätmehooldel alased arengusuunad järgmisteks aastateks 2011 - 2020. Kava on koostatud juhindudes Häädemeeste valla arengukavast aastani 2020, üleriigilisest jäätmekavast ning arvestades õigusaktidest tulenevate kohustustega. Üleriigiline jäätmekava kiideti heaks Vabariigi valitsuse 29. mai 2008. a korraldusega nr 234.

Jäätmekava kirjeldab ning analüüsib Häädemeeste valla jäätmemajanduse hetkeolukorda ja toob välja valla jäätmemajanduse probleemid. Jäätmekava püstitab Häädemeeste valla jäätmehooldel eesmärgid aastateks 2011 – 2020 ning esitab eesmärkide elluviimise tegevuskava.

Jäätmeseaduse kohaselt on jäätmekava kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava osa, mis käsitleb valla või linna jäätmehoolduse arendamist. Häädemeeste valla jäätmekava 2011 – 2020 on koostatud eraldiseisvatena arengukavast. Jäätmekava puhul on tegemist mahuka dokumendiga, milles jäätmeseaduse nõuetest lähtuvalt antakse palju taustainformatsiooni (seadusandlus, olemasoleva olukorra kirjeldus jms) ja analüüsitakse jäätmehooldust laiemalt. Eelpool toodu põhjal peeti otstarbekaks lähtuda Eestis üldlevinud praktikast ning koostada jäätmekava iseseisva dokumendina.

Jäätmekava koostamise käigus on konsulteeritud jäätmekäitlust korraldavate ametkondadega, jäätmekäitlusettevõtetega ning vallaelanikega. Toimunud aruteludel on kõik osapooled saanud esitada omapoolseid ettepanekuid. Arutelud viisid läbi ning kava sõnastasid Häädemeeste valla keskkonnaspetsialist Kerli Laur, Häädemeeste valla arengu- ja keskkonnanõunik Merle Loring, abiks olid Häädemeeste vallavanem Urmas Aava ja Häädemeeste valla pearaamatupidaja Ly Lehemets.

Jäätmeseadusest juhindudes peab kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava sisaldama järgmist:

- 1) jäätmehoolduse olemasoleva olukorra, peamiste taaskasutatavate ja kõrvaldatavate jäätmeliikide ning jäätmete päritolu kirjeldust ja nende koguseid;
- 2) jäätmekäitluseks vajaliku loodusvara, nagu vee, turba, savi, pinnase kasutamise mahu hinnangut;

- 3) jäätmekava rakendamise mõju keskkonnale;
- 4) kavandatavaid eesmärke, nagu jäätmetekke vältimine, jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine, jäätmete taaskasutamine, jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine, jäätmeveo optimeerimine;
- 5) eesmärkide realiseerimise vahendeid ja meetmeid, nagu jäätmekäitlustoimingu valik, jäätmekäitluskohtade võrgustik, meetmed ohtlike ja muude peamiste jäätmeliikide käitlemiseks, vajalikud halduskorralduslikud meetmed jäätmekava elluviimiseks, keskkonnakaitse- ja tervisekaitsemeetmed ning nende tagamise tehnoloogilised vahendid, meetmete rakendamise eeldatav maksumus;
- 6) kohaliku omavalitsuse organi korraldatava jäätmeveo arendamist tema haldusterritooriumil, sealhulgas korraldatud jäätmeveo piirkonna või piirkondade määramist;
- 7) jäätmete liigiti kogumise ja sortimise arendamist koos tähtaegadega konkreetsete jäätmeliikide kaupa;
- 8) jäätmehoolduse rahastamist.

Jäätmekava käsitleb jäätmemajanduse olukorda Häädemeeste vallas ja pakub välja arengusuunad aastateks 2011 –2020, pidades silmas jäätmehoolduse arenguperspektiive.

Jäätmekava tuleb perioodiliselt läbi vaadata ja vajadusel viia sisse parandused ja täpsustused, iseäranis siis kui on toimunud riigi jäätmekava ajakohastamine – kui tehtud muudatused puudutavad kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava, tuleb vastavad muudatused omavalitsusüksuse jäätmekavasse sisse viia ühe aasta jooksul ajakohastatud riigi jäätmekava kinnitamisest arvates.

1. Jäätmekava eesmärgid

Jäätmekäitluse üldine eesmärk on vähendada inimeste poolt tekitatavat survet looduskeskkonnale ja kasutada meie käsutuses olevaid loodusressursse säästlikult. Loodusressursse on võimalik hoida kõigi ühiskonnaliikmete ühise säästliku teadliku tegevuse abil ja üks osa sellest tagatakse korraldatud jäätmekäitluse abil.

Jäätmemajanduse põhieesmärgid on määratletud Eesti Keskkonnastrateegias ja need on:

- 1) jäätmetekke vältimine,
- 2) tekkivate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine,
- 3) jäätmete taaskasutamise laiendamine,
- 4) keskkonnanõuete kohane jäätmetöötlus,
- 5) jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine.

Peamisteks eesmärkideks Häädemeeste valla jäätmemajanduse arendamisel aastatel 2010-2015 on:

- 1) jäätmetekke vähendamine;
- 2) korraldatud jäätmekäitluse ja jäätmekäitluse järelvalve arendamine;
- 3) jäätmekäitluselase aruandluse ja statistika arendamine;
- 4) jäätmete taaskasutamine;
- 5) jäätmete liigiti kogumine;
- 6) jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine;
- 7) jäätmejaama rajamine;
- 8) ohtlike jäätmete eraldi kogumine;
- 9) jäätmekäitluselase seire läbiviimine;
- 10) elanike keskkonnateadlikkuse suurendamine.

Visioon - Häädemeeste valla jäätmekäitlus vastab taaskasutuse põhimõtetele. Elanike ja ettevõtjate poolt toodetud jäätmete hulk on vähenenud looduse poolt aktsepteeritavale tasemele ning elanike ja ettevõtjate teadlikkus jäätmete kogumise võimalustest ja kohustustest on suurenenud.

Eesmärkide saavutamiseks vajalikud tegevused on toodud tegevuskavas (tabel 8).

Osaliselt on suudetud püstitatud eesmäärke täita. Vallas on ohtlike jäätmete kogumispunkt, toimuvad ohtlike jäätmete kogumisringid, suurematesse asulatesse on paigutatud liigiti kogutavate jäätmete konteinerid (klaas, pakend, vanapaber).

Hädameeste vallas on tõhustatud järelvalvet – töötab kohalik heakorainspektor, koostöö politsei ja keskkonnainspeksiooniga. Arendatud on naabrivalvet ja sotsiaalsed kontrollid.

2. Häädemeeste valla üldiseloomustus

Häädemeeste vald sai omaavalitsusliku haldusüksuse õigused 6. detsembril 1990. a. Valla pindala on 390,2 km², sellest on 17% põllumajandusmaa, 58% metsamaa. Elanikke 01.01.2010. a. seisuga 2987.

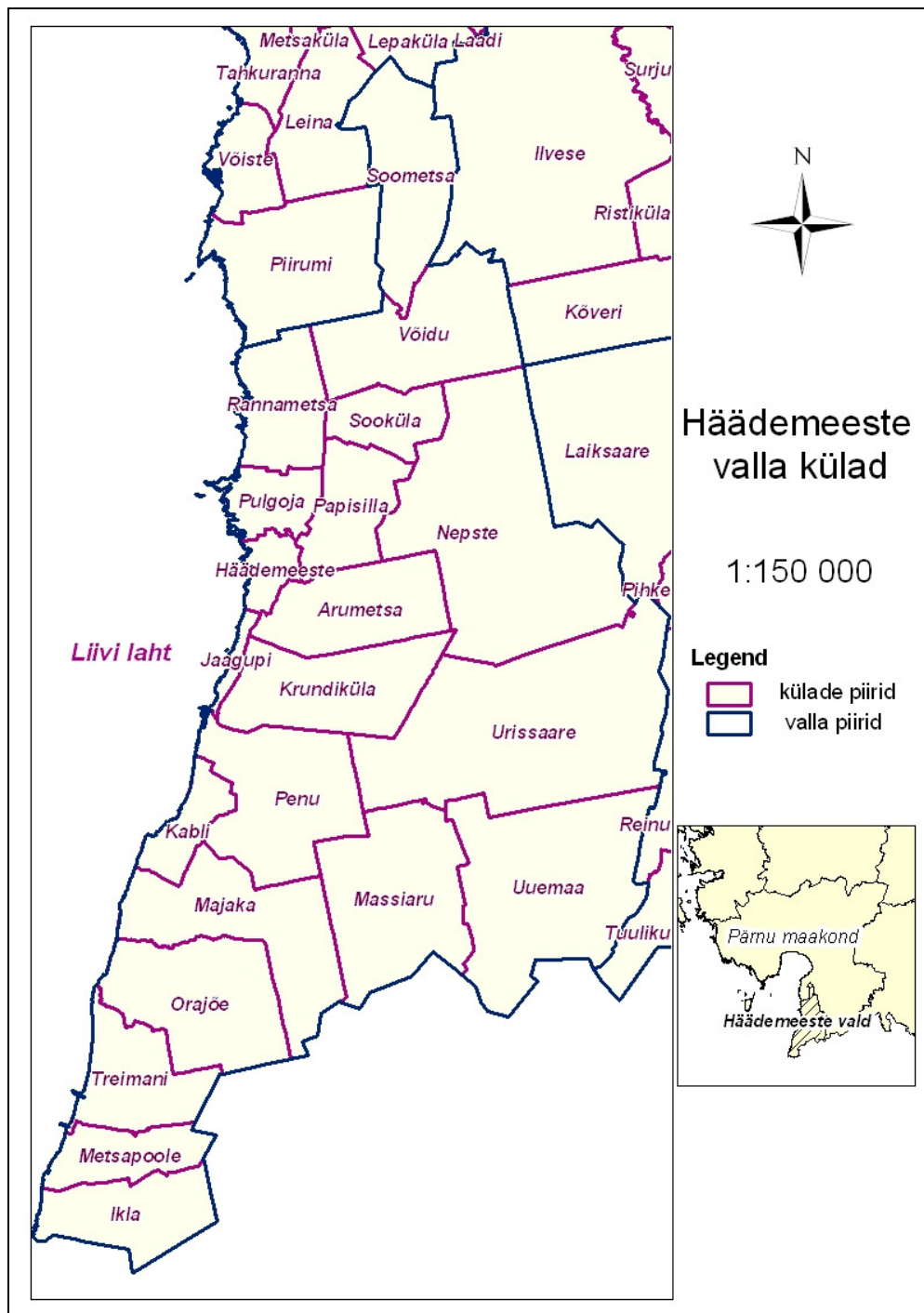
Häädemeeste vald asub mandri-Eesti edelanurgas. Vallal on üle 35 km rannajoont Liivi lahe rannikul ning ühine piir Läti Vabariigiga. Valda läbib 1980. a. olümpiamängudeks valminud Via Baltica maantee. Välja on kujunenud 4 keskust - Häädemeeste, Kabli, Treimani ja Massiaru, kus on õppeasutused, isetegevus, kauplused.

Häädemeeste valla arengukava Tegevuskava on ajaliselt liigendatud ega lange kokku volikogu koosseisu volitustega. Nii saab iga valitav volikogu lähtuda kehtivast arengukavast, täpsustades vajadusel arengusuundi, minemata seejuures vastuollu saavutatud ühiskondliku kokkuleppega.

Asustus. Häädemeeste vallas on suhteliselt ebahühtlane ja koondunud eelkõige mere lähedusse, olles tihedam Häädemeeste alevikus ning Kabli ja Treimani külades. Kõige hõredam on asustus Nepste, Uuemaa, Orajõe ja Pulgoja külade maa-alal. Vallas on 1 alevik ja 20 küla (joonis 1).

Keskmine asustustihedus Häädemeeste vallas on 7,8 elanikku km² kohta (võrdluseks: Pärnumaa keskmine, arvestades ka linnalisi asulaid, on 20,7 elanikku km² kohta)

Häädemeeste vallas on 08.03.2010 seisuga 1300 leibkonda.

Joonis 1. Häädemeeste valla külade piirid.

Häädemeeste vald on atraktiivne rekreatsioonipiirkond, omades üle 35 km rannajoont Liivi lahe rannikul. Arvestades asjaolu, et Liivi laht on poolsuletud vähese veevahetusega veekogu ning eriti tundlik merereostuse suhtes, on Häädemeeste valla jäätmemajanduse korraldamine ning selle käigus keskkonnahoidlike rakenduste juurutamine oluline meede Liivi lahe merekeskkonna puhtuse tagamisel.

Tabel 1. Häädemeeste valla asustus ja rahvaarv

Asustus	Rahvaarv			
	01.01.2007	01.01.2008	01.01.2009	01.01.2010
Häädemeeste	823	808	810	790
Pulgoja	67	65	67	66
Rannametsa	134	132	140	136
Papisilla	69	72	70	74
Sooküla	75	74	73	68
Võidu	103	104	106	104
Soometsa	140	138	134	127
Arumetsa	104	109	103	101
Krundiküla	134	130	125	119
Jaagupi	101	98	91	91
Penu	80	73	77	75
Majaka	49	50	54	55
Orajõe	46	43	42	47
Kabli	364	340	330	316
Treimani	274	268	252	246
Metsapoole	147	148	140	141
Ikla	184	178	184	178
Massiaru	120	119	117	114
Uemaa	34	32	29	26
Urissaare	83	86	86	80
Nepste	25	25	29	29
Rahva üldarv Häädemeeste vallas	3156	3092	3060	2987

Kõrge männimetsaga kaetud rannaluidete vöönd, millest mere poole jäävad liivarannad, on puhkajate seas populaarne piirkond. Häädemeeste vallas on suvitajate meeliskohaks valla lõunaossa jäävad Kabli, Lemme ja Treimani rannaala. Nendes piirkondades asub ka enamuse piirkonna majutus- ja puhkeasutusi.

Äreregistri andmete alusel on 2011.a aprilli seisuga vallas registreeritud 4 aktsiaseltsi, 2 tulundusühingut, 138 osühingut ning 126 füüsilisest isikust ettevõtjat.

Põhilised tööandjad: Vallavalitsus allasutustega, kalakombinaadid. Põhilised tegevusalad vallas on kalatööstus, metsandus, teenindus, puidu töötlemine, põllumajandus, tööstuslik tootmine, ehitus.

3. Jäätmekäitluse ülevaade

3.1. Muutused Häädemeeste valla jäätmekäitluses

Häädemeeste valla jäätmekäitluse peamiseks muutuseks on 01.05.2009. a. alguse saanud korraldatud jäätmevedu. Alates 2009. aasta maikuust on kõikidel kinnistuomanikel, kes ei ole erandkorras jäätmeveost vabastatud, kohustus omada segaolmejäätmete konteinerit. Selline üleriigiline jäätmekäitluskorraldus on haaranud ühtsesse süsteemi nii alalised elanikud kui ka suvilad ning lahendanud omavalitsuste jaoks mitmedki probleemid.

Kindlasti on üheks suureks muudatuseks ka see, et alates 2006. aastast on Paikuse vallas avatud uus nõuetele vastav prügila. Paikusel asuv Paikre prügila on Häädemeeste vallale lähim jäätmekäitlus kompleks, mis teenindab tervet Pärnumaad.

3.2. Jäätmekäitluskohad

Häädemeeste valla territooriumil on SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetusel nõuetekohaselt kaetud ja korrastatud kõik kolm nõuetele mittevastavat ja suletud prügilat: Häädemeeste prügila (2008), Treimani prügila (2006) ja Kabli prügila (2006).

Häädemeeste alevikus asub ohtlike jäätmete kogumispunkt, kuhu saab ohtlikke jäätmeid tuua tööpäeviti kokkuleppel valla keskkonnaametnikuga.

Valla territooriumile on kavas ehitada jäätmejaam, Jäätmejaama projekt valmis 2008 aastal SA Keskkonnainvesteeringute Keskus toetusel. Jäätmejaama projektiga on lahendatud teenindusala sorteeritud jäätmete vastuvõtmiseks, kompostiväljak ja väljak suuremõotmeliste jäätmete vaheladustamiseks ja taaskasutusse suunamiseks.

Nagu eeltoodust järeldus, on Häädemeeste valla jäätmekäitluskohtade võrgustik alles kujunemisjärgus. Hetkel on lähim nõuetele vastav jäätmekäitluskohta Paikre Prügila Paikuse vallas.

3.3. Tekkivate jäätmete iseloomustus ja nende käitluse korraldus

Olmejäätmed on kodumajapidamisjäätmed ning kaubanduses, teeninduses või mujal tekkinud oma koostise ja omaduste poolest samalaadsed jäätmed. Olmejäätmetele rakenduv

korraldatud jäätmevedu kohustab kõiki liituma segaolmejäätme veoga vastavalt “Häädemeeste valla jäätmehoolduseeskirja” ja “Häädemeeste valla korraldatud jäätmeveole ülemineku kord ja korraldatud jäätmeveo rakendamise juhendi” nõuetele.

Ohtlikud jäätmed on patareid, akud, ravimid, päevavalgustuslampide jäätmed, lakid, värvid, lahustid ja nende pakendid, õlijäätmed, õlifiltrid ja õlipakendid jne. Ohtlike jäätmeid tekib nii tootmises kui kodumajapidamistes. Ohtlike jäätmeid saavad Häädemeeste valla elanikud tasuta ära anda Häädemeeste valla ohtlike jäätmete vastuvõtupunkti. Väiksemate ohtlike jäätmete (nt patareid) jaoks on poodidesse paigutatud kogumiskastid.

Biolagunevad jäätmed – on anaeroobselt või aeroobselt lagunevad jäätmed, nagu toidujäätmed, paber ja papp.

Lähtuvalt riigi jäätmekavast aastateks (2008 – 2013) peavad omavalitsused rakendama biolagunevate jäätmete liigiti kogumist ning arendama välja vastava käitlussüsteemi. Jäätmevaldajal peab olema võimalus ära anda tekkinud biolagunevad jäätmed jäätmejaamadesse ja/või eraldi rajatud kompostiplatsi(de)le. Häädemeeste vallas saab biolagunevaid jäätmeid ära anda siis, kui valmib jäätmejaam. Seniajani tuleb Häädemeeste valla territooriumil rakendada kohtkomposteerimist.

1) Toidujäätmed - puu-ja köögivilja koored ja söögiks kõlbmatud osad, muud köögijäätmed, aiapäätmed. Need tuleb suunata Paikre prügilasse või jäätmejaama (selle olemasolul). Võimalusel kompostida kinnistu piires selleks ette nähtud kohas.

2) Paber ja papp – paberjäätmeid võib põletada küttekolletes järgides kõiki Häädemeeste valla jäätmehoolduseeskirjas § 8 sätestatud nõudeid. Vanapaberi kogumiseks on Häädemeeste valla territooriumile paigutatud ka vastavad kogumiskonteinerid.

Fekaalid kogutakse spetsiaalsete autodega ning viiakse üldreeglina puhastisse. Reoveepuhasti jääkmuda komposteerimiseks puudub kompostiväljak, kuid see on plaanis lähitulevikus rajada.

Klaas – klaaspakendid, purunenud või tarbest eemaldatud klaasist või keraamikast kööginõud, purunenud või kasutusest eemaldatud klaas, peeglid, hõõglampide purunenud klaasosad. Klaasijäätmed tuleb koguda segaolmejäätmetest eraldi. Häädemeeste vallas on klaasikonteinerid paigutatud suurematesse asulatesse ja poodide lähiümbrusesse.

Pakendijäätmed – mis tahes pakend või pakendimaterjal, mis on jäätmeseaduse § 2 tähenduses, välja arvatud tootmisjäätmed. Pakendijäätmed tuleb lähtuvalt Häädemeeste valla jäätmehoolduseeskirjast koguda eraldi ja viia selleks ettenähtud kogumispunktidesse. Pakendijäätmete käitlemise nõuded on välja toodud Häädemeeste valla Jäätmehoolduseeskirjas § 10.

Hetkel on Häädemeeste vallas 11 segapakendi konteinerit, 5 klaasikonteinerit ja 3 paberi- ja vanapaberi konteinerit. Liigiti kogutavaid jäätmemahuteid haldavad kolm taaskasutusorganisatsiooni: MTÜ Eesti Pakendiringlus, MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon ja Tootjavastutusorganisatsioon OÜ. Liigiti kogutavad jäätmemahutid on jagatud Häädemeeste valla 7 suurema küla ja aleviku vahel.

Ehitus ja lammutusjäätmed - puidu, metalli, betooni, telliste, plaatide ja keraamikatoodete, klaasi ja muude ehitusmaterjalide jäätmed, sealhulgas asbesti, bituumeni ja teisi ohtlikke jäätmeid sisaldavad jäätmed ning pinnas, mis tekib ehitus-, lammutus- ja remonttööde, tee-ehituse ja pinnasetööde käigus ning mida ehitustööde tegemiseks ei kasutata. Hetkel puudub Häädemeestel ehitusjäätmete ladestuskoht. Ehitus- ja lammutusjäätmete ladestuskoht on planeeritud jäätmejaama. Et kontrollida ehitus ja lammutusjäätmete koguseid ja käitlemist kohustab „Häädemeeste valla jäätmehoolduseeskiri“ § 17 punkt 5 esitama jäätmete teatise jäätmete nõuetekohase käitlemise kohta (kui prognoositav jäätmekogus ületab 10 m³). Kui ehitustegevuse käigus tekib jäätmeid üle 10 m³, tuleb ehitise vastuvõtmiseks esitatavatele dokumentidele lisada jäätmeõiend ning seletuskiri jäätmete nõuetekohase käitlemise kohta. Samuti tuleb lammutustegevuse lõpetamisel esitada jäätmeõiend.

3.4. Jäätmete kogused Häädemeeste vallas

Tavajäätmed. Häädemeeste vallas puudub tavajäätmete ladestuskoht. Alates 01.05.2009 on Häädemeeste vallas korraldatud jäätmevedu, mis hõlmab segaolmejäätmeid. Alates 01.05.2009 kuni 30.04.2010 jäätmevaldajatelt kogutud 310,1 tonni segaolmejäätmeid.

Liigiti kogutavad jäätmed. Eesti pakendiringlus on kogunud Häädemeeste vallast igal aastal umbes 2,5 tonni segapakendijäätmeid, sealhulgas 2 tonni klaasi, 400 kg plastikjäätmeid ja 100 kg metallpakendit. Eesti Taaskasutusorganisatsiooni MTÜ andmed on toodud tabelis 2. Kokku koguti Häädemeeste vallas 2009. aastal 13,89 tonni segapakendit.

Tabel 2. Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ (ETO) liigiti kogutud jäätmete kogused tonnides.

	2007	2008	2009
Segapakend	5,49	12,114	11,395
Vanapaber ja papp	5,446	7,3	6,68

Ohtlike jäätmete kogused Häädemeeste vallas. Häädemeeste valla elanikel on loodud võimalus tekkivad ohtlikud jäätmed sorteerida ning ohtlike jäätmete kogumispunkti viia. Ohtlike jäätmete kogumispunkt asub Häädemeeste alevikus. Ohtlike jäätmete vastuvõtmisel tasu ei võeta. Ohtlike jäätmete äraveoks on vallal sõlmitud litsentseeritud firmaga leping. Omavalitsus on korraldanud koostöös SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse ja jäätmekäitlusfirmadega ohtlike jäätmete kogumise ringe. Häädemeeste vallas kogutud ohtlike jäätmete kogused 2010. aastal on esitatud tabelis 3.

Vabariigi Valitsuse 24. detsembri 2004. a määrus nr 376 § 6 järgi on elektri- ja elektroonikaseadmete turustaja jäätmevaldajalt kohustatud tasuta tagasi võtma arvu- lise vastavuse alusel turustatava seadmega sama liiki ja sama otstarvet täitvast seadmest tekkinud elektroonikaromu. Lähtuvalt Vabariigi Valitsuse 7. augusti 2008. aasta määrusest nr 124 §5 on tootja on kohustatud kantavate patareide ja akude ning mootorsõidukite patareide ja akude jäätmed tarbijalt turustaja müügikohtade kaudu tagasi võtma tasuta, sõltumata sellest, kas tarbija kavatseb osta uue patarei või aku või mitte. Tootja on kohustatud patareide ja akude turustajalt, kohalikul omavalitsuselt ning kohaliku omavalitsuse jäätmejaama halduslepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt patarei- ja akujäätmed tasuta tagasi võtma.

Tabel 3. Häädemeeste vallas kogutud ohtlike jäätmete kogused 2010. aastal.

Vanad patareid ja akud	167 kg
Pliiakud	75 kg
Kemikaalid	55 kg
Värvijäätmed	705 kg
Ravimijäätmed	45 kg
Teravad-torkivad jäätmed	55 kg
Õlijäätmed	75 kg
Elektroonikaseadmed	7916 kg

Reostunud materjal	1500 kg
Väikede diameetriga vanarehvid	95 tk
Reostunud pakendid	185 kg
Päevavalguslambid	35 tk
Asbestijäätmed	880 kg
	11658 kg (+ 95 vanarehvi ja 35 päevavalguslampi)

Ehitus ja lammutusprahi kogused Hädemeeste vallas. Paikre prügilala on Hädemeeste valla elanikelt ja ettevõtetelt kogunud 2008. aastal 51,9 tonni ja 2009. aastal 30,4 tonni ehitus- ja lammutusjäätmeid (tabel 4). Taaskasutusse suunatakse jäätmed koodidega 17 01 01, 17 01 02 ja 17 01 07 (jäätmed, mida prügilala taaskasutab). Paikre prügilalt saadud andmete alusel ei ole võimalik hinnata jäätmete hulka, mida ettevõtted ja elanikud kohapeal taaskasutavad.

Tabel 4. Hädemeeste valla ehitus- ja lammutusjäätmed, mis on kogutud Hädemeeste valla elanikelt ja ettevõtetelt (kogused tonnides).

Jäätmekood	Jäätmete liigid	2008	2009
17 01 01	Betoon	0	5,82
17 01 02	Tellised	0,46	1,88
17 01 07	Betooni-, tellise-, plaadi- või keraamikatootesegud	2,04	
17 06 05	Asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid	0,54	1,32
17 08 02	Kipsipõhised ehitusmaterjalid	1,00	0
17 09 04	Ehitus- ja lammutusegapraht	47,94	21,545
	KOKKU	51,98	30,565

Aastal 2008 moodustas elanikelt vastu võetud ehitus- ja lammutusjäätmete hulk 6,1 tonni, millest 41% suunati taaskasutusse. Ettevõtetelt 2008. aastal vastu võetud ehitus- ja lammutusjäätmed (45,86 tonni) suunati ladestusse. Kokku suunati 51,98 tonnist vastu võetud ehitus- ja lammutusjäätmetest 4,8% taaskasutusse.

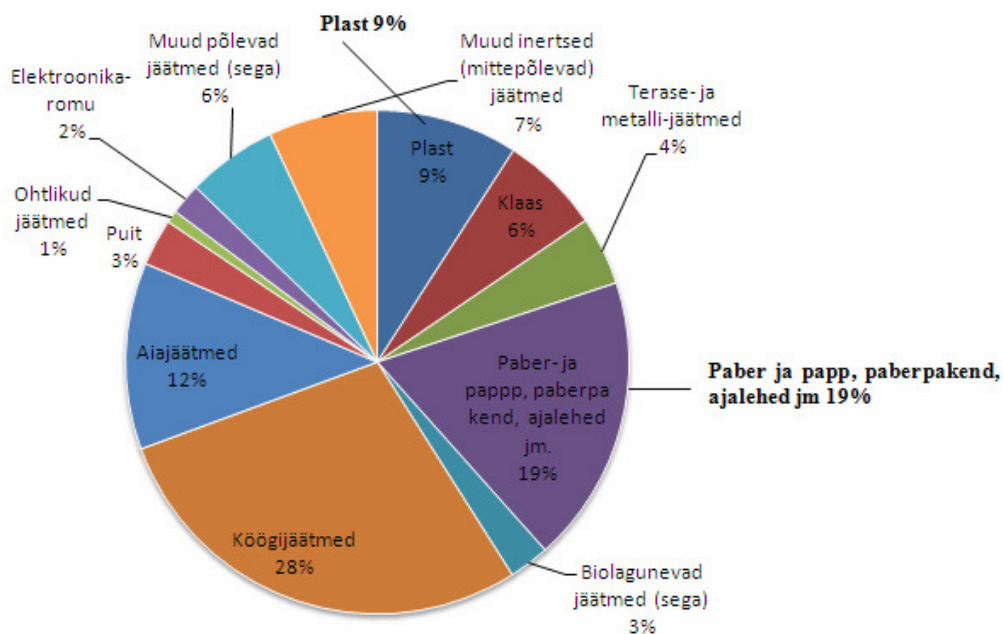
Aastal 2009. moodustas elanikelt vastu võetud ehitus- ja lammutusjäätmete hulk 8,3 tonni, millest 82% suunati taaskasutusse. Ettevõtetelt 2009. aastal vastu võetud ehitus- ja lammutusjäätmetest suunati taaskasutusse 3,7%. Kokku suunati vastu võetud ehitus- ja lammutusjäätmetest 25 % taaskasutusse.

4. Jäätmetekke prognoos, jäätmekoguste vähendamine ja taaskasutamine

4.1. Segaolemejätmed

Riigi jäätmekava kohaselt tekkis Eestis 1999-2005. aastatel keskmiselt 361 kg olmejätmeid inimese koha aastas. Riigi jäätmekava prognoosi kohaselt on oodata jäätmetekke tõusu. SEI (2008) sorteerimisuuringu kohaselt ladestatakse Eestis inimese kohta 285 kg segaolemejätmeid aastas. Võib järeldada, et Häädemeeste valla keskmine olmejätmete kogus inimese kohta jääb riigi keskmisele alla, sest Häädemeeste vald on maapiirkond, kus enamus tekkivatest biojätmetest kompostitakse kohapeal ja paber- papp põletatakse. Kindlasti tulevad erinevused ka ostujõudlusest ning Häädemeeste valla rahvastiku vähenemisest.

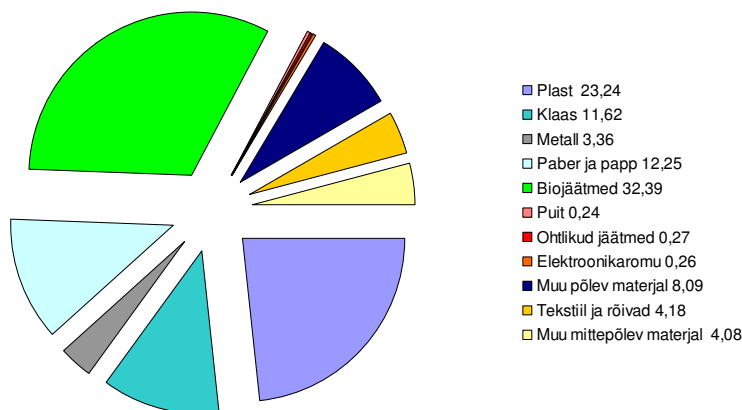
Olmejätmete koostisest kõige täpsema ülevaate annab jäätmete sorteerimine. Usaldatava tulemuse saamiseks on seda soovitatav teha kord iga paari aasta järel, sest muutub tarbimine ja sellega seonduvalt ka jäätmete koostis ja iseloom.

Joonis 2. Olmejätmete koostis, kus pakendijätmed on antud vastavalt pakendi materjalile (Riigi jäätmekava 2008)

Säästva Eesti Instituudi (SEI) 2008. aastal korraldatud segaolemejätmete sorteerimisuuringu andmete kohaselt sisaldavad Pärnumaa segaolemejätmed kõige suuremas koguses

biojätmeid, mis moodustas 32,39 massiprotsenti. Biojätmete hulka arvati köögijätmed, mis moodustasid enamuse biojätmetest; aiajätmed ja muud biojätmed (joonis 3 ja tabel 5).

Joonis 3. Pärnumaa segaolmejäätmete koostis massiprotsentides (SEI 2008).

Tabel 5. Jäätmeliikide massiprotsendid Pärnumaal (maapiirkond) (SEI 2008)

Jäätmeliigid		Sügis	Talv	Kevad	Suvi	Keskmine
Klaas	Klaaspakend kokku	9,58	5,98	9,03	21,45	11,51
	Muud klaasijätmed	0,00	0,30	0,00	0,16	0,11
	Klaasijätmed kokku	9,58	6,28	9,03	21,61	11,62
Plast	Plastpakend kokku	19,62	19,14	22,19	22,07	20,76
	Muud plastijätmed	3,16	2,59	1,62	2,57	2,49
	Plastijätmed kokku	22,79	21,73	23,81	24,64	23,24
Paber ja papp	Paberpakend kokku	6,94	5,15	7,47	7,48	6,76
	Muud paber- ja pappjätmed	5,76	6,86	5,85	3,48	5,49
	Paber- ja pappjätmed kokku	12,70	12,01	13,31	10,96	12,25
Metall	Metallpakend kokku	4,79	2,47	2,13	2,13	2,88
	Muud metallijätmed	0,76	0,48	0,00	0,71	0,48
	Metallijätmed kokku	5,55	2,95	2,13	2,84	3,36
Puit	Puidust pakendijätmed	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Muud puidust jätmed	0,88	0,05	0,00	0,06	0,24
	Puitjätmed kokku	0,88	0,05	0,00	0,06	0,24
Biojätmed	Aiajätmed	2,75	0,00	6,45	2,10	2,83
	Köögijätmed	24,88	35,70	29,54	21,40	27,88
	Muud biojätmed	2,35	1,39	1,99	1,00	1,68
	Biojätmed kokku	29,98	37,09	37,98	24,50	32,39
Tekstiil ja rõivad	Looduslikust kiust	1,59	0,40	1,42	1,02	1,11
	Tehislikust kiust	3,18	3,89	3,07	2,13	3,07
	Tekstiili- ja rõivajätmed kokku	4,78	4,29	4,49	3,15	4,18
Ohtlikud jätmed	Ohtlikud jätmed	0,27	0,42	0,21	0,20	0,27
	Elektroonikamu	0,08	0,30	0,59	0,09	0,26
	Ohtlikud jätmed kokku	0,34	0,72	0,80	0,29	0,54
Muu mittepõlev materjal		3,45	6,91	3,14	2,83	4,08
Muu põlev materjal		9,97	7,97	5,31	9,12	8,09
Kõik kokku		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tekkivate olmejäätmete koguse suurenemist põhjustab eelkõige tarbimise suurenemine ning nõuded pakendamisele. Lõppladestamisele suunatavad jäätmekogused saavad hakata vähenema vaid siis, kui järjest rohkem jäätmeid suunatakse taaskasutusse. Nii Eestis tervikuna kui ka Häädemeestel on prognoositav olmejäätmete tekke kasv, mis tuleneb eelkõige pakendijäätmete arvelt. Taaskasutuseks annab võimaluse pakendijäätmete kogumissüsteemi ja teiste jäätmeliikide kohtsortimise arendamine. SEI andmetel on pakendijäätmete hulk segaolmejäätmetes kõige suurem just Pärnumaal, vastavalt 23,24 %. Plastjäätmetest moodustab omakorda kõige suurema osa plastpakend. SEI koostatud uuringus on ka klaasijäätmete ja metallijäätmete keskmine osakaal segaolmejäätmetes suurim just Pärnumaal, moodustades jäätmete koguhulgast vastavalt 11,62% ja 3,36%. Uuringu kohaselt on paber- ja pappjäätmete, elektroonikaromude ning biojäätmete hulk segaolmejäätmetes Pärnumaal kõige väiksem (tabel 6).

Tabel 6. Segaolmejäätmete liigiline koostis piirkondade kaupa (massiprotsentides) (SEI 2008)

Jäätmeliik	Pärnumaa maapiirkond	Eesti keskmine
1. Plast	23,24	18,63
2. Klaas	11,26	8,32
3. Metall	3,36	2,58
4. Paber ja papp	12,25	17,53
5. Biojäätmed kokku*	32,39	36,65
5.1 Köögijäätmed	27,88	30,00
5.2 Aiajäätmed	2,83	5,27
5.3 Muud biojäätmed	1,68	1,38
6. Puit	0,24	0,44
7. Ohtlikud jäätmed	0,27	0,22
8. Elektroonikaromu	0,26	0,58
9. Muu põlev materjal	8,09	6,34
10. Tekstiil ja rõivad	4,18	4,43
11. Muu mittepõlev materjal	4,08	4,28
Kokku	100,00	100,00

***Segaolmejäätmete keskmise liigilise koostise arvutamisel üldistati uuritud piirkondade analüüsitulemusi muudele Eesti piirkondadele.

Võttes arvesse AS Ragn-Sells poolt saadud andmeid 12 kuu segaolmejäätme koguste kohta ning Häädemeeste valla elanike arvu seisuga 01.01.2010 tekib Häädemeeste vallas segaolmejäätmete keskmiselt 100 kg inimese kohta. Arvestada tuleb, et keskmist jäätmeteket mõjutab positiivselt suvilate arv vallas (kinnistud, kes on kohustatud konteinerit omama vaid suveperioodil). Suvilaomanikud ei kajastu elanike arvus ja seega võib järeldada, et tegelik segaolmejäätmete hulk inimeste kohta on veel väiksem. Võrreldes Häädemeeste valla keskmist jäätmekogust Vabariigi (285 kg) keskmisega, on see umbes 1/3 sellest.

Segaolmejäätmete koguste vähendamine ja taaskasutus on terve Vabariigi jäätmekäitluse suurim väljakutse. Jäätmetekke vältimine ja vähendamine ei ole õnnestunud ka kõrge jäätmehooldusega riikides. Eestis tuleks esmalt jäätmetekke stabiliseerida ladestamisele minev segaolmejäätmete kogus ja alles siis hakata jäätmeteket vähendama. Kõige efektiivsem abinõu oleks elanike keskkonnateadlikkuse tõstmine ja seeläbi segaolmejäätmete kohtsortimise arendamine.

Biopuhastite mudajääk on Häädemeeste vallas koguseliselt 30 kuni 40 tonni aastas (kuivmass) ja ei ole ette näha koguste suurenemist lähitulevikus.

Jäätmekoguseid Häädemeeste vallas tuleks eelkõige vähendada ja taaskasutada pakendijäätmete arvelt. Viimastel aastatel 2005-2008. aastatel liigiti kogutavate jäätmete hulk suurenens, kuid 2009. aastal vähenes, mis võis olla tingitud korraldatud jäätmeveost. Samuti peab tõstma elanike keskkonnateadlikkust ohtlikest jäätmetest tulenevatest ohtudest inimese tervisele ja loodusele.

Häädemeeste valla segaolmejäätmete käitluse eesmärgid:

- vähendada ladestamisele mineva segaolmejäätmete koguseid pakendi- ja paberijäätmete taaskasutusse suunamise kaudu vähemalt 20% ulatuses aastaks 2013;
- vähendada ohtlike jäätmete sisaldust segaolmejäätmetes;
- arendama kohtkomposteerimist ja taaskasutamist nii, et see vastaks jäätmehoolduseeskirjas sätestatud nõuetele;
- suurendada elanike keskkonnateadlikkust ja koostööd.

4.2. Biojätmed

Häädemeeste vallas ei ole biojätmed kõige suuremaks probleemiks, kuna enamik maju on eramajad, kus käideldakse biojätmeid kohapeal. Probleemiks võib kujuneda komposteerimise nõuete täitmine. Komposteerimise nõuded on välja toodud Häädemeeste valla jäätmehoolduseeskirjas.

Vastavalt jäätmeseadusele ei tohi prügilasse ladestatavate olmejäätmete hulgas biolagunevaid jätmeid olla:

- 1) üle 45 massiprotsendi alates 2010. aasta 16. juulist;
- 2) üle 30 massiprotsendi alates 2013. aasta 16. juulist;

3) üle 20 massiprotsendi alates 2020. aasta 16. juulist.

Häädemeeste valla biojätmete käitluse eesmärgid:

- rajada Häädemeeste valla territooriumile komposteerimisväljak;
- edendada kohtkomposteerimist ja taaskasutamist;
- arendada kohtkomposteerimise jäätmehoolduseeskirjas sätestatud nõuetele vastavaks.

4.3. Liigiti kogutavad jäätmed

Pakendi ja paberijätmete koguste vähenemise Häädemeeste vallas 2009. aastal võis tingida korraldatud jäätmevedu. Korraldatud jäätmevedu kohaselt peavad kõik majapidamised omama jäätmemahuti. Isikliku jäätmemahuti omamine võis muuta inimeste arusaama liigiti kogumisest ning kogu tekkinud olmejäätmete ühte prügikasti. Samas võis pakendijätmete ning paberjätmete koguste vähenemine tuleneda ka turusituatsioonist ning majanduse langusest, mis muutis elanike tarbimisharjumisi.

Häädemeeste valla liigiti kogutavate jätmete käitluse eesmärgid:

- suurendada Häädemeeste valla territooriumil taaskasutust
- Aastaks 2013. peab taaskasutatavate pakendite ja pakendijätmete hulk olema vähemalt 40 % ladestatavate olmejäätmete hulgast;
- edendada kohtsorteerimist;
- tõsta elanike keskkonnateadlikkust ja selgitada jätmete sorteerimise tähtsust;
- arendada koostööd taaskasutusorganisatsioonide ja valla vahel.

4.4. Koduses majapidamises tekkivad ohtlikud jäätmed

Jätmete ohtlikkuse vähenemine saab toimuda kodumajapidamises vaid juhul, kui ohtlikud jäätmed kogutakse teistest jätmetest eraldi ning käideldakse nõuetele vastavalt. Ohtlike jätmete kogumissüsteemi arendamine on omavalitsuse ülesanne. Ohtlikuid jäätmeid saavad Häädemeeste valla elanikud tuua ohtlike jätmete vastuvõtupunkti või üle anda ohtlike jätmete kogumisringidel.

Häädemeeste valla ohtlike jätmete käitluse eesmärgid:

- tõsta elanikkonna teadlikkust ohtlike jätmete eraldi sorteerimise vajalikkusest;

- korraldada hajaasustusega külades ohtlike jäätmete kogumisringe;
- muuta ohtlike jäätmete üleandmine jäätmevaldajatele mugavaks.

4.5. Ehitus- ja lammutuspraht

Igasugune ehitus- ja lammutustegevus toob kaasa jäätmete tekke. Ehitusjätmed tekivad põhiliselt olemasolevate hoonete rekonstrueerimiste või lammutamiste käigus. Kogu tekkiv ehitus- ja lammutusjätmete kogus ei suunata kindlasti prügilasse, märkimisväärne osa neist taaskasutatakse või käideldakse muudel viisidel (näiteks kasutatakse kohapeal täitena, puitu kasutatakse kütusena, metall ning ohtlikud jätmed antakse üle käitlejatele). Ehitustöödel tekkinud pinnast kasutatakse ehituspiirkonna läheduses olevate pinnaebatasasuste täitmiseks.

Ehitus- ja lammutusjätmete kogus sõltub suuresti investeringutest ja ehitusmahtudest. Lähtudes eeldatavatest ehitusmahtude langusest ning ehitus- ja lammutusjätmete enamkorraldatud käitlemisest on oodata tekkivate ning vastavalt käideldud (sh. statistikas kajastuvate) ehitus- ja lammutusjätmete koguse mõningast langust.

Ehitusjätmete tekke vähendamise ja taaskasutusse suunamise edukus sõltub suuresti tööde organiseerimisest – ehitusprahi ja purunenud materjalide koguse vähendamine, materjalide ladustamise tingimused, jäätmete kohtsorteerimine, ohtlike jäätmete eraldamine jne. Lammutusjätmete taaskasutuse eelduseks on samuti tööde hea organiseerimine, pidades silmas saadud materjalide taaskasutamise võimalusi. Ehitus- ja lammutusjätmete käitlemise suunamisel on oluline roll ka kohalikul omavalitsusel, kohalik omavalitsus saab antud jäätmete käitlust suunata näiteks ehitus-lammutustööde projekteerimistingimustes vastavate nõuete esitamisega ning suuremates projektides ehitus- ja lammutusjätmete käitluse kajastamise nõudmisega.

Ehitus- ja lammutusjätmete taaskasutamisevõimalused on järgmised:

- 1) sorteerimise järgselt ehitusmaterjalina;
- 2) täitepinnaasena teede ja elamuehituses;
- 3) kasutamine suletavate prügilate kattematerjalina;
- 4) ehituslikest puidujätmetest on võimalik purusti abil toota puiduhaket nii kütmiseks kui ka kompostimisel täitematerjalina kasutamiseks.

Praeguses turusituatsioonis on aga loodusliku toorme hind suhteliselt madal ja huvi ehitusjätmete taaskasutamine vastu samuti. Lahendusvariandina tuleks kaaluda ehitusjätmete ladestamist sorteerituna eraldi olmejätmetest, et siis tulevikus see taas kasutusele võtta toormaterjalina.

Häädemeeste valla ehitus- ja lammutusjätmete käitluse eesmärgid:

- edendada kontrolli tekkivate ehitus- ja lammutusjätmete koguste ja nende käitlemise üle;
- suurendada ehitus- ja lammutusjätmete liigitikogumine maksimaalsele tasemele;
- suunata tekkinud ehitus- ja lammutusjätmetest vähemalt 50% taaskasutusse;
- muuta jätmeteatis nõudmine ehitusloa kohustuslikuks osaks;
- jätmeõiendi nõudmine kasutusloa väljastamisel.

4.6. Tööstusjätmed

Tööstusjätmeid tekib Häädemeeste vallas maxit Estonia AS kergkruusatehases, puidutöötlemisel, kalatööstustes ja põllumajandussaaduste tootmisel ja töötlemisel. Teised tootmisharud on piirkonnas vähem olulised ning neis tekib spetsiifilisi tootmisjätmeid väheses koguses.

Puidujätmete kogus on suhteliselt suur, on nende käitlemine võrdlemisi hästi korraldatud, tekkivad puidujätmed taaskasutatakse eelkõige kütusena või tehakse hakkepuiduks. Sellele kogusele lisanduks veel metsa ülestöötamisel kohapeal tekkivad puidujätmed (oksad, risupuit jm), mida üldjuhul jätmetena ei käsitleta ning mis ei kuulu Jäätmeseaduse reguleerimisalasse.

Põllumajandusjätmed. Euroopa Liidu toetusel (rannaniitude hooldamine LIFE projekti toetusel, PRIA jne.) toimub põllumajanduse areng, kuid eesmärgiks on loodussäästlik ja maalähedane tootmine.

Metallijätmed. Praeguseks ajaks suhteliselt kõrgele tõusnud metalli ja metallijätmete kokkuostuhinnad stimuleerivad metallijätmete tekitajaid metallijätmeid üle andma kogumispunktidesse.

5. Korraldatud jäätmevedu

01. maist 2004 jõustunud Jäätmeseaduse § 66-70 sätestavad kohaliku omavalitsuse organi korraldatud jäätmeveo tingimused. Jäätmeseaduse § 135 lõige 1 sätestab, et korraldatud jäätmevedu tuleb korraldada alates 1. jaanuarist 2005. Häädemeeste valla haldusterritoorium moodustab ühise jäätmeveopiirkonna. Korraldatud jäätmeveoga hõlmatavad jäätmeliigid Häädemeeste vallas on segaolmejäätmed (20 03 01). Teiste jäätmeliikide kaasamine ei olnud majanduslikult otstarbekas.

Jäätmevedaja valikuks tuleb korraldada avalik konkurss vastavalt Jäätmeseaduse § 67 tingimustele. Jäätmevaldaja loetakse korraldatud jäätmeveoga liitunuks automaatselt, välja arvatud juhul, kui vallavalitsus loeb jäätmevaldaja süsteemiga mitteliitunuks viimase põhjendatud taotluse alusel. Korraldatud jäätmevedu hõlmab nii kodumajapidamisjäätmeid kui ka samalaadseid kaubandus- tööstus- ja ametiasutusjäätmeid. Häädemeeste vallas võitis avaliku konkursi alusel viie aastase ainuõiguse AS Ragn-Sells. Häädemeeste vallas algas korraldatud jäätmevedu 01.05.2009 ja alates sellest on kohustuslikult liidetud kõik jäätmevaldajad.

Häädemeeste Vallavolikogu 18. juuni 2008. aasta määrusega nr 13 „Häädemeeste valla jäätmehoolduseeskiri“ § 9 ja Häädemeeste Vallavolikogu 18. juuni 2008 aasta määrusega nr 14 „Häädemeeste valla korraldatud jäätmeveole ülemineku kord ja korraldatud jäätmeveo rakendamise juhend“ on paika pandud Häädemeeste valla korraldatud jäätmeveo tingimused.

Jäätmeseaduse § 69 lõige 3 ütleb, et kohaliku omavalitsuse üksus asutab määrusega jäätmevaldajate registri ning kehtestab registri pidamise korra. Häädemeeste Vallavolikogu 26. november 2008. aasta määrusega nr 20 kehtestati „Häädemeeste valla jäätmevaldajate registri asutamine ja registri pidamise põhimäärus“. Samuti on Häädemeeste vallal olemas jäätmevaldajate register.

6. Jäätmemajanduse probleemid Häädemeeste vallas

Nõuetele mittevastav olmejäätmete käitlus. Paljud jäätmeveo teenuse tellinud elanikud kurdavad selle üle, et võõrad inimesed kasutavad oma jäätmetest vabanemiseks nende konteinereid ja nemad on sunnitud selle eest maksma. Sama juhtub ka avalike prügikastidega, mille teenindamise eest hoolitseb vald. Tänavatel, vallaasutuste ja puhkekohtade juures kipuvad prügikastid kiiresti täituma just sinna poetatud olmejäätmete tõttu. Ka liigiti kogutavate jäätmete konteinerid on sageli täitunud segaolmejäätmetega.

Häädemeeste valla haldusterritooriumil on suvilaomanikud kohustuslikult liidetud jäätmeveoga suveperioodiks. Lähtudes eeltoodust võib järeldada, et probleeme ja arusaamatusi tekitavad eelkõige läbisõitjad või kinnistuomanikud, kes ei muretse endale konteinerit, kuigi on selleks kohustatud.

Teine osa probleemist on jäätmete põletamine ja matmine. Levinud on kõigi materjalide põletamine, mis tuld võtavad. Sealhulgas põletatakse näiteks plastik-, kilepakendieid ja plastpudeleid, samuti vanu rehve ja ohtlikke aineid sisaldavad jäätmeid. Osad elanikud on veendunud, et kui nad jäätmeid põletavad või matavad, siis neil ei teki jäätmeid ja nad ei vaja jäätmekonteinerit.

Madal keskkonnateadlikkus ja informatsiooni vähesus. Elanikepoolne väärade jäätmekäitlusmeetodite kasutamine on tihti tingitud lihtsalt teadmatusest. Inimestel puudub arusaam selle kohta, milliseid keskkonna- ja terviseriske toob endaga kaasa jäätmete põletamine ja matmine. Tihti pannakse ohtlikud ja komposteeritavad jäätmed kokku segaolmejäätmetega ühte konteinerisse. Kuigi teavet jäätmete ohtlikkusest ja sorteerimisest jagatakse valla kodulehel ja kohalikus ajalehes jooksvalt, on jäätmete korrektne liigitamine ja sorteerimine elanike seas alles välja kujunemas.

Järelevalve puudulikkus. Keskkonnajärelevalve seadusega on kohalikul omavalitsusel kohustus teostada keskkonnajärelevalvet. Alates 2007 aastast töötab vallas heakorrainpektor, kelle pädevuses on teostada jäätmekäitlusalast järelevalvet. Siiski on palju juhtumeid, kus võõrastele kinnistutele kokku kantud jäätmed peab kõrvaldama kinnistu omanik, kuna reostajat ei ole võimalik kindlaks teha.

Reoveesette käitlemine. Reoveepuhasti jääkmuda komposteerimiseks on vaja ehitada komposteerimisväljak. Settekaevude setted suunatakse biopuhastisse.

7. Jäätmekäitluse keskkonnakaitse- ja tervisekaitsemeetmed ning mõju keskkonnaseisundile

Jäätmekäitluse mõju võib olla lokaalne (mõju põhja- ja pinnavee kvaliteedile, hais ja häiringud), regionaalne (ohtlike jäätmete keskkonda kõrvaldamine, nende nõuetevastane käitlemine) kui ka globaalne (kasvuhoonegaasige emissioon seoses jäätmete põletamisega). Jäätmekäitluse keskkonnamõju tuleb arvestada nii jäätmete tekitamisel, kogumisel, transpordil kui kõrvaldamisel. Mõju inimese tervisele võib põhjustada vee-, õhu- ja pinnase reostus ja toiduahela kaudu.

Väga suurt mõju keskkonnale avaldab lammutusjäätmete kasutamine täitematerjalina. Otsest ohtu inimese tervisele kujutab asbesti sisaldavate lammutusjäätmete (eterniit, isolatsioonimaterjalid) mittenõuetekohane käitlemine.

Häädemeeste valla korraldatud jäätmekäitlus seisneb jäätmete kogumises ja veos. Jäätmete kogumisel tekivad peamised probleemid toiduainete jm. kergesti roiskuvate biolagunevate jäätmetega. Roiskumisega seotud probleemid mõjuvad eelkõige hügieenitingimustele. Eriti soojal aastaajal on nende jäätmete kogumine ja edasisse käitlusesse suunamine ajaliselt piiratud.

Keskkonnakaitse- ja tervisekaitsemeetmeks on Häädemeeste vallas toimiv konteinerisüsteem, kus jäätmed kogutakse konteineritesse, vältides nii nende sattumist loodusesse. Korraldatud jäätmekäitlus annab võimaluse igal kinnistul tekkivad jäätmed üle anda vältides nende matmist ja põletamist. Eelpool nimetatud süsteem on keskkonna- ja tervisekaitse seisukohalt üks parimaid lahendusi. Kinnistuomanikelt kokkukogutud jäätmete edasise nõuetekohase käitlemise ning keskkonnakaitse- ja tervisekaitsemeetmete rakendamise eest vastutab AS Ragn-Sells.

Jäätmekäitlus on negatiivse keskkonnamõjuga ning selle vähendamiseks on vaja rakendada käesolevas jäätmekavas loetletud tegevusi, mis aitavad korrastada jäätmekäitlust, suurendada jäätmete sortimist ja taaskasutust. Jäätmekavaga kavandatud jäätmetekke vähendamine, tekkekohas sortimine ja jäätmete taaskasutamine aitavad kaasa jäätmete lõppkäitlemise keskkonnamõjude vähendamisele, samuti väheneb taastumatute loodusvarade kasutamine ja

sellest tingitud keskkonnamõjud. Eesmärk on suurendada taaskasutatava materjali ringlust ning vältida selle ladestumist looduskeskkonnas.

8. Keskkonnateadlikkus ja järelvalve tõhustamine

Kaasaegse jäätmekäitluse arendamine ei ole üksnes tehniline, vaid ka sotsiaalne probleem. Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ja käitlemine tekkekohas sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmekäitlust edendada. Valmisolek omakorda on seotud motivatsiooniga – parandada elukeskkonda tervikuna, vähendada jäätmekäitluse maksumust jne.

Elanike kaasamisel tehtava selgitustöö saab jagada kaheks:

- 1) üldine süstemaatiline keskkonnakasvatus, kõikidele sihtgruppidele suunatud säästva jäätmekäitluse alane teavitamine;
- 2) konkreetse jäätmekäitlusprogrammi käivitamise eelne ja selle toimimise ajal toimuv selgitustöö.

Teadlikkuse tõusu saab kiirendada ka järelvalve tõhustamise kaudu. Jäätmekäitluse üle teostavad järelvalvet Keskkonnainspeksioon ja tema piirkondlikud regioonid. Keskkonnajärelevalve seaduse järgi on ka kohalik omavalitsus järelvalveasutus, millel on oma territooriumil Keskkonnainspeksioonga samasugused õigused ja kohustused. Häädemeeste vallas teostab järelvalvet heakorainspektor, kelle tööülesannete hulka kuulub avaliku korra tagamine ja järelvalve teostamine Häädemeeste vallavolikogu poolt vastuvõetud eeskirjade täitmise üle.

Järelevalve tõhustamise abinõud on järgmised:

- 1) parem koostöö Keskkonnainspeksiooni ja omavalitsuse vahel;
- 2) väiketootjate – jäätmetekitajate jäätmearuande kohustus;

Ettevõtete ja asutuste keskkonnateadlikkust saab edendada keskkonnasõbralikuma organisatsiooni valimisega vallas.

9. Jäätmekäitluse finantseerimine

Jäätmekäitluse finantseerimine toimub Hädemeeste vallas järgmiselt:

1. Ettevõtted maksavad ise kõikide ettevõttes tekkinud jäätmete käitlemise eest.
2. Elanikud maksavad olmejäätmete käitlemise eest otse jäätmekäitlusettevõttele.
3. Valla eelarvest finantseeritakse (tabel 7):
  - 1) jäätmemajanduse arendamist;
  - 2) jäätmevaldajate registri pidamist;
  - 3) kodumajapidamistes tekkinud ohtlike jäätmete kogumist ja käitlemist;
  - 4) kodumajapidamistes tekkinud paberi-, klaasi- ja suurjäätmete kogumist ja käitlemist;
  - 5) prügiveokulud bussipeatustest;
  - 6) vallaasutuste prügiveokulud;
  - 7) kalmistutel tekkinud jäätmete käitlemist;
  - 8) kampaaniate käigus kogutud jäätmete käitlemist.

Tabel 7. Hädemeeste valla eelarve kulud jäätmekäitlusele, tuhandetes kroonides (tuhat krooni)

Aasta	Kulud jäätmekäitlusele
2007	83,358
2008	1 205, 402
2009	60, 00
2010	55,00

SA Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK) toetab erinevaid projekte vastavalt esitatud taotlustele ja oma võimalustele. Keskkonnateadlikkuse programmi projektini „Hädemeeste keskkonnapäev „Saastad või säästad” eesmärgiks oli jäätmekäitlusala teadmiste suurendamine eeskätt noorte hulgas ja jäätmete liigiti kogumise vajaduse teadvustamine ja õpetamine ning keskkonnasõbralike tarbimisharjumuste kujundamine, projekti tegevused viidi läbi 2006 aastal.

2006 aastal kaeti ja korrastati KIKi toetustega Treimani ja Kabli prügilad, Aastatel 2004 kuni 2010 on KIK finantseerinud ohtlike jäätmete kogumist elanikkonnalt Hädemeeste valla hajaasustusega aladel. 2008 aastal kaeti ja korrastati KIKi abiga viimane nõuetele mittevastav prügila Hädemeeste vallas – Hädemeeste prügila.

10. Jäätmekäitluse rahastamisvõimalused

Jäätmete käitlemise hinnast tuleb järgmised kulud:

- 1) jäätmete veokulud;
- 2) ohtlike jäätmete käitlemiskulud;
- 3) jäätmete taaskasutamise kulud;
- 4) jäätmehoolduse arendamise üldised kulud, nagu planeerimine, uuringud, selgitustöö.

Nimetatud tegevusi rahastatakse eri allikatest:

- 1) Jäätmeveo teenustasu peab olema piisav, et katta jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamis- sulgemis- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veokulud (Jäätmeseadus: § 66 lõige 5).
- 2) Jäätmehoolduse arendamist toetatakse olmejäätmete keskkonda viimise eest makstavast saastetasust (Jäätmeseadus § 72).
- 3) Tootja on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtootest tekkivate jäätmete kokkukogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise ja omama selle kohustuse täitmiseks piisavat tagatist. (Jäätmeseadus, § 26 lõige 1).
- 4) Pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise kulud peab kandma pakendiettevoite või akrediteeritud taaskasutusorganisatsioon (Pakendiseadus, § 16)

Sisuliselt jagunevad jäätmehoolduse tegevused ja rahalise koormus eri tasandite – riigi, maakonna, omavalitsuse, erasektori ja jäätmetekitaja – vahel. Jäätmehooldusesse on võimalik kaasata ka “väliseid” vahendeid - jäätmehoolduse arendamise rahastamiseks saab taotleda abi Keskkonnainvesteeringute keskusest ning ka Euroopa Liidu struktuurifondidest.

11. Tegevuskava eesmärkide realiseerimiseks

Tegevused eelnevates peatükkides toodud eesmärkide täitmiseks ajavahemikul 2010 – 2020 on esitatud jäätmekavale lisatud tabelis 8.

Tegevuste maksumus on soovitatav täpsustada eelarveaasta jaoks eraldi, lähtudes eelkõige sellest, kui suuri summasid on võimalik kasutada ja analüüsides, millised tegevusmahud on eesmärkide täitmiseks (häda)vajalikud, kui palju saab taotleda valla välistest allikatest. See eeldab küllaltki suurt projektipõhist ettevalmistustööd.

Tegevuste eesmärgiks on jäätmehoolduse parendamine Hädemeeste vallas. Juhul, kui neid ei ole mingil põhjusel võimalik antud aastal täita (näiteks KIK ei rahasta, jm.), võib need lülitada järgmis(t)e aasta(te) tegevuste hulka.

Oluline on omada ülevaadet, millised tegevused on täidetud, millised mitte. Samuti võib tekkida vajadus uute tegevuste lülitamiseks jäätmekavasse. Selleks on vajalik jäätmekava regulaarne ülevaatamine ja täiendamine.

Kasutatud kirjandus

- 1) Eestis tekkinud olmejäätmete (sh eraldi pakendijäätmete ja biolagunevate jäätmete) koostise ja koguste analüüs. Säästva Eesti Instituut. 2008, 64 lk.
- 2) ENTEC, Paikuse jäätmekäitluskompleksi teeniduspiirkonna jäätmekava. AS ENTEC. 2002, 205 lk.
- 3) Häädemeeste Vallavolikogu 18. juuni 2008 aasta määrus nr 13 “Häädemeeste valla jäätmehoolduseeskiri”.
- 4) Häädemeeste Vallavolikogu 18. juuni 2008 aasta määrus nr 14 “Häädemeeste valla korraldatud jäätmeveole ülemineku kord ja korraldatud jäätmeveo rakendamise juhend”.
- 5) Jäätmeseadus (vastu võetud 28.01.2004. a. seadusega (RT I 2004, 9, 52)).
- 6) Pakendiseadus (vastu võetud 21.04.2004. a. seadusega (RT I 2004, 41, 278)).
- 7) REC Estonia, Jäätmekava koostamise juhend. 2003.
- 8) Üleriigiline jäätmekava (heaks kiidetud Vabariigi valitsuse 29. mai 2008 a. korralduse nr 234). 2008, 148

